

1

Tikai vakarnakt, iedams pa slapjajām Vaļkarkas ielām, es sapratu, ka piedzimt šajā ģimenē bija nepiedodama kļūda. Piepeši apjēdzu, ka vienmēr esmu bijis viens un nekad neesmu varējis paļauties ne uz vecākiem, ne uz kādu Dievu, kam deleģēt risinājumu meklēšanu, lai arī pieaugdams paradu domu smagumu un atbildību par savu rīcību pārlīkt uz skaidri nedefinētiem uzskatiem un visdažādāko lasāmvielu. Vakar vakarā, otrdien, lietum gāžot, atgriezdamies mājās no ciemošanās pie Dalmau, nonācu pie secinājuma, ka šī nasta ir tikai un vienīgi mana. Un ka par saviem panākumiem un savām kļūdām atbildīgs esmu tikai un vienīgi es pats. Man vajadzēja sešdesmit gadus, lai to saredzētu. Ceru, ka tu mani saproti un saproti arī to, ka jūtos neaizsargāts, vientuļš un bezgalīgi noilgojies pēc tevis. Par spīti attālumam, kas mūs šķir, tu man esi paraugs. Par spīti panikai, vairs negribu tverties pie kāda dēļa, lai noturētos virs ūdens. Par spīti dažādām nojausmām, dzīvoju tālāk bez skaidras pārliecības, bez priesteriem, bez stingri noteiktiem kodeksiem, kas man nogludinātu ceļu uz nez kurieni. Es jūtos vecs, un dāma ar izkapti aicina doties līdzī. Redzu, ka viņa ir pārvietojusi melno laidni un ar pieklājīgu žestu mudina mani turpināt partiju. Viņa zina, ka man atlicis maz bandinieku. Tomēr rītdiena vēl nav pienākusi, un es skatos, ar kuru figūru varētu izdarīt gājienu. Sēžu viens pie šīs papīra lapas, kas ir mana pēdējā iespēja.

Pārlieku man neuzticies. Vienam lasītājam rakstītas atmiņas ir žanrs, kas tiecas melot, un zinu, ka arī es vienmēr centīšos nokrist uz visām četrām kā kaķis; tomēr mēģināšu nepiedzeļot pārāk daudz.

Viss bija tieši tā un pat vēl sliktāk. Zinu, ka man būtu vajadzējis ar tevi par to runāt jau sen, taču tas ir grūti, un arī tagad nezinu, kā sākt.

Būtībā viss aizsākās pirms vairāk nekā piecsimt gadiem, kad tas izmocītais cilvēks nolēma lūgt, lai viņu uzņem Burgalas Svētā Pētera klosterī. Ja viņš tā nebūtu darījis vai ja tēvs priors doms Žuzepe de Sanbartumeu būtu atraidījis viņu stingrāk, es tagad te nerakstītu visu to, ko vēlos tev izstāstīt. Taču nespēju atkāpties tik tālu pagātnē. Sākšu ar nesenākiem laikiem. Daudz nesenākiem.

— Tētis... Dēls, es nezinu, kā... Tavs tēvs...

Nē, nē; arī ar to negribu sākt, nē. Labāk sākt ar kabinetu, kur šobrīd rakstu, sēdēdams iepretī tavam iespaidīgajam pašportretam. Kabinets ir mana pasaule, mana dzīve, mans universs, kurā satilpst gandrīz viss, izņemot mīlestību. Kad skraidīju pa dzīvokli īsās biksēs, ziemās un rudeņos ar sarkaniem aukstuma puniem uz rokām, man kabinetā ieiet bija atļauts tikai īpašos brīžos. Pārējā laikā tur vajadzēja lavīties slepus. Pazinu visus kabineta kaktus, un gadiem ilgi mans slepenais cietoksnis atradās aiz dīvāna, kaut gan pēc katra iebrukuma biju spiests savus nocietinājumus nojaukt, lai, darbodamās ar putekļu lupatu, tos neuzietu Mazā Lola. Taču vienmēr, kad tur iekļuvu likumīgi, vajadzēja uzvesties kā ciemos un turēt rokas aiz muguras, kamēr tēvs rādīja pēdējo manuskriptu: atradu to Berlīnē, vienā pusizputējušā antikvariātā, padomā tik, un nebāz klāt rokas, lai man nav jārājas. Adriā, lielas ziņkārības pārņemts, noliecās pār manuskriptu.

— Tas ir vāciski? — neapzināti pastiepjot roku.

— Eu! Negrābsties! — Tēvs uzsita viņam pa pirkstiem. — Ko tu teici?

— Tas ir vāciski, jā? — berzējot sāpošo roku.

— Jā.

— Es gribu mācīties vācu valodu.

Felikss Ardevuls ar lepnumu uzlūkoja dēlu un teica: pavisam drīz varēsi sākt mācīties, manu zēn.

Patiesībā tas bija nevis manuskripts, bet brūnganu lapu žūksnis; uz pirmās pārāk cakinā rokrakstā bija rakstīts: *Der begrabene Leuchter. Eine Legende*¹.

— Kas ir Stefans Cveigs?

Mans tēvs ar lupu rokā, visu uzmanību veltīdams kādam labojumam lappuses malā pie pirmās rindkopas, nebūt neteica: tas, dēls, bija rakstnieks, — bet tikai izklaidīgi atmeta: viens tips, kurš pirms desmit vai divpadsmit gadiem izdarīja pašnāvību Brazīlijā. Ilgu laiku par Stefanu Cveigu es zināju vienīgi to, ka tas ir viens tips, kurš pirms desmit vai divpadsmit, vai trīspadsmit, četrpadsmit vai piecpadsmit gadiem izdarījis pašnāvību Brazīlijā, līdz varēju izlasīt manuskriptu un uzzināju par viņu ko vairāk.

Ar to pašu vizīte bija galā, un Adriā izgāja no kabineta, uzklusījis piekodinājumu netrokšņot: mājās nekad nedrīkstēja ne skriet, ne klaiņāt, ne klakšķināt mēli, jo tēvs mūždien vai nu ar lupu pētīja manuskriptus, vai pārlūkoja viduslaiku karšu katalogu, vai prātoja, kur varētu atrast jaunus priekšmetus, kas liktu drebēt viņa pirkstiem. Atļauts bija tikai viens trokšņošanas veids: es savā istabā drīkstēju vingrināties spēlēt vijoli. Taču nedrīkstēju arī izšķiest visu dienu, atkal un atkal atkārtojot XXIII arpedžo vingrinājumu no *O livro dos exercícios da velocidade*, kurš manī izraisīja lielu naidu pret Truļolsu, tomēr neiedvesa riebumu pret vijoli. Nē, arī Truļolsu es neienīdu. Taču viņa bija apnicīga, sevišķi, kad uzstājīgi pieprasīja XXIII vingrinājumu.

— Es tā domāju, varbūt mēs varētu drusku pamainīt.

— Šeit, — viņa ar locīņa frošu piebakstīja notīm, — tu vienā lappusē vienkopus atradīsi visas iespējamās grūtības. Tas ir vienkārši ģeniāls vingrinājums.

— Bet es...

¹ Citvalodu izteicienu tulkojumi, kā arī tulkotājas paskaidrojumi ar * apzīmētajiem terminiem vai personāžiem atrodami grāmatas beigās.

— Piektdien es gribu dzirdēt perfektu divdesmit trešo. Arī divdesmit septīto takti.

Reizēm Truļolsa bija neizturami spītīga. Taču lielākoties viņa bija gluži ciešama sieviete. Reizēm pat vairāk nekā ciešama.

Bernats bija tādās pašās domās. Kad mācījos pēc *O livro dos exercícios da velocidade*, Bernatu es vēl nepazinu. Taču par Truļolsu mūsu viedoklis sakrita. Droši vien viņa bija izcila skolotāja, lai arī, cik man zināms, nav iegājusi vēsturē. Laikam vajadzētu rakstīt sakarīgāk, jūtu, ka nemitīgi novirzos sāpus. Jā, es rakstīšu arī daudz ko tādu, ko tu jau noteikti zini, sevišķi, kad runa būs par tevi. Taču ir arī tādas dvēseles driskas, ko tu, manuprāt, nepazīsti, jo nevienu cilvēku nav iespējams iepazīt pilnībā.

Lai arī raibāks un krāšņāks, veikals man patika mazāk nekā kabinets mūsu mājās. Varbūt tāpēc, ka tais retajās reizēs, kad es veikālā nonācu, man vienmēr šķita, ka mani vērīgi uzmana. Toties tur es varēju skatīties uz Sesīliju, kura bija ļoti skaista un kurā es biju dziļi iemīlējis. Tā bija sieviete ar galaktiski blondiem, vienmēr glīti sasukātiem matiem un ar pilnīgām, neganti sarkanām lūpām. Viņa mūždien bija aizņemta ar saviem katalogiem un cenu lapām vai arī rakstīja cenu zīmes, vai apkalpoja nedaudzos pircējus ar smaidu, kas skatieniem atklāja perfektus zobus.

— Vai jums ir mūzikas instrumenti?

Vīrietis pat nebija noņēmis cepuri. Nostājies Sesīlijas priekšā, viņš raudzījās apkārt: lustras, kandelabri, ķirškoka krēsli ar neticami smalkām intarsijām, deviņpadsmitā gadsimta sākuma *tête-à-tête* divāniņi, dažādu lielumu un laikmetu vāzes... Mani viņš nemaz neievēroja.

— Ne īpaši daudz, bet, lūdzu, nāciet man līdzi...

Veikala ne īpaši daudzie instrumenti bija pāris vijoļu un viena viola, kuras diez ko labi neskanēja, bet kurām toties brīnumainā kārtā bija saglabājušās zarnu stīgas. Un vēl iebuktēta tuba, divi lieliski flīgelhorni un taure, kurai izmisīgi skanēt bija licis ielejas vecākais, lai

brīdinātu citu ieleju ļaudis, ka Panevedžo mežs deg un Pardakas iemītnieki lūdz palīdzību Sirorai, Sanmartīno un pat Velšnofenei, ko ugunsgrēks nesen jau bija piemeklējis, un arī Moenai un Soragai, ko droši vien jau bija sasniegusi biedējošā smaka, kuru izplatīja šī postīgā nelaime, kas izcēlusies tā Kunga 1690. gadā, kad Zeme gandrīz visiem bija apaļa un kuģi — ja vien to neliedza nepazīstamas slimības, bezdievīgi mežoņi, jūras un sauszemes plēsīgie zvēri, ledus un vētras, un pārmērīgas lietavas —, nozuduši rietumos, atgriezās no austrumiem ar jūrniekiem, kuri nu bija izdēdējuši un nomocīti, tālumos aizklīdušiem skatieniem un murgu pieķepušām naktīm. Tā Kunga 1690. gada vasarā visi Pardakas, Moenas, Siroras un Sanmartīno iemītnieki, visi, izņemot gultai piekalto slimniekus, aizmiglotām acīm skrēja skatīties postu, kas iznīcināja viņu dzīvi — kam lielākā, kam mazākā mērā. Drausmīgais ugunsgrēks, kurā viņi bija spiesti bezpalīdzīgi nolūkoties, aprija vezumu vezumiem labas koksnes. Kad Providences sūtīts lietus šo elli nodzēsa, Jakjams, ceturtais un attapīgākais no Pardakas Muredas dēliem, rūpīgi apstāigāja visu izpostīto mežu, meklēdams liesmu neskartas platības vai stumbrus, kas vēl būtu lietderīgi izmantojami. Kāpdams lejā Osas aizā, viņš pusceļā notupās zem jaunas, pārogļojušās egles nokārtot dabisku vajadzību. Taču tas, ko viņš pēkšņi ieraudzīja, aizdzina vēlēšanos iztukšot zarnas: sveķainas šķilas, kas ievīstītas lupatā, no kuras plūda kampara vai nez kādas citas savādas vielas smarža. Jakjams uzmanīgi attīna lupatas, kas nebija pilnībā sadegušas ellišķīgajā ugunsgrēkā, kurš bija izpostījis viņa nākotni. No atklājuma sareiba galva: netīri zaļais audums ar vēl netīrāki dzeltenas auklas apmalojumiem, kurā bija ietītas šķilas, izrādījās gabals no vamža, ko parasti nēsāja Bulkanijs Broča, resnis no Moenas. Atradis auduma driskas vēl divās vietās, šīs gan teju pilnībā sadegušas, viņš saprata, ka Bulkanijs ir izpildījis savus draudus izputināt Muredas ģimeni un pie reizes visu Pardakas ciemu.

— Bulkaniņ!

— Es ar suņiem nerunāju.

— Bulkaniņ!

Balss skanēja tik drūmi, ka viņš negribīgi pagriezās. Bulkaniņam no Moenas bija tik pamatīgs vēders, ka uz tā ērti varētu atbalstīt dīlbus, ja vien viņš dzīvotu dažus gadus ilgāk un turpinātu to audzēt.

— Ko, ellē, tu gribi?

— Kur ir tavš vamzis?

— Kas tev daļas?

— Kāpēc tu neesi to uzvilcis? Parādi man savu vamzi!

— Ej dirst. Kas, tu domā, ka tagad, kad jūs esat sūdos, mēs, moenieši, darīsim visu, ko jūs teiksiet? — Bulkaniņš viņu nopētīja naida pilnām acīm. — Neko es tev nerādīšu. Pis no šejienes un neaizsedz man sauli!

Jakjams, ceturtais Muredu dēls, ledaini saltās dūsmās izvilka mizu griežamo nazi, ko allaž nēsāja aiz jostas, un ietrieca to Moenas resnim Bulkaniņam Bročam vēderā, it kā tas būtu kļavas stubrs. Bulkaniņš pavēra muti un iepleta acis, vairāk brīnīdamies nevis par sāpēm, bet par to, ka viņu aizskart iedrošinājies kaut kāds Pardakas mēsls. Kad Jakjams Muredu izvilka nazi, asinis pretīgi un sarkani noguldzēja, bet Bulkaniņš saļima krēslā, it kā pa brūci būtu izlaists gaiss.

Jakjams pavērās uz vienu un otru pusi: ceļš bija tukšs. Vientiesīgi viņš skriešiem metās atpakaļ uz Pardaku. Joņodams garām Moenas pēdējai mājai, viņš apjēdza, ka varbūt visu ir redzējusi dzirnavu kuprīte, kas, stiepdama slapjas vēlas nastu, blenza uz viņu pavērtu muti. Taču Jakjams nevis pārgrieza šim skatienam rikli, bet tikai pielika soli. Viņš labāk nekā jebkurš cits prata atrast dziedošo koksni, un viņam vēl nebija pilni divdesmit gadi, taču viņa dzīve tikko bija pārlūzusi.

Ģimene reaģēja saprātīgi un tūlīt aizsūtīja ļaudis uz Sanmartīno un Siroru ar drošiem pierādījumiem izskaidrot, ka tieši Bulkaniņš bijis dedzinātājs, kas, ļaunu prātu turēdams, pielaidis mežam uguni, taču Moenas iemītnieki par taisnas tiesas spriešanu neko negribēja dzirdēt un gatavojās bez nevajadzīgiem starpniekiem sadzīt rokā to nešķīsteni Jakjamu Muredu.

— Dēls, — teica vecais Mureda, un viņa skatiens bija vēl skumjāks nekā parasti, — tev ir jābēg. — Un sniedza viņam zuteni, kurā bija puse visa zelta, kas iekrāts, trīsdesmit gadus strādājot ar Panevedžo koksni. Neviena no Jakjama brāļiem pret šādu lēmumu neko neiebilda. Tad tēvs mazliet ceremoniāli turpināja: — Lai arī tu labāk par citiem proti atrast lietaskokus un sadzirdēt visskanīgāko koksni, Jakjam, mans mīļotais dēls, ceturtais, kas dzimis šai nelaimīgajā namā, tava dzīvība ir vairāk vērtā nekā vislabākais kļavas stumbrs, kādus mēs vairs nevienam nepārdosim. Un tā tu paglābsies no posta, kas tagad mūs piemeklēs, jo Moenas Bulkanijs mūs ir atstājis bez meža.

— Tēvs, es...

— Bēdz, pasteidzies, laidies uz Velšnofeni, jo skaidrs, ka tevi vispirms meklēs Sirorā. Mēs izplatīsim baumas, ka tu slēpies Sirorā vai Tonadikā. Briesmas ir pārāk lielas, un ielejās tu vairs nedrīksti palikt. Tev jādodas ilgā ceļā, tālu, tālu prom no Pardakas. Bēdz, dēls, un lai Dievs tevi sargā.

— Bet, tēvs, es negribu doties prom. Es gribu strādāt mežā.

— Mežu viņi nodedzināja. Ko tad tu te vairs darītu?

— Nezinu, bet, ja pametišu ielejas, es miršu!

— Ja tu neaizbēgsi jau šonakt, es pats tevi nogalināšu. Vai tu mani sapрати?

— Tēvs...

— Neviena moenietis nepiedurs ne pirkstu manam dēlam!

Un Jakjams Mureda no Pardakas atvadījās no tēva un tad citu pēc cita noskūpstīja visus savus brāļus un māsas. Agno, Jennu, Maksu un viņu sievas. Hermesu, Jozefu, Teodoru un Mikurā. Ilzi, Ēriku un viņu vīrus. Un tad Katarīnu, Matildi, Grēthenu un Betīnu. Visi bija sanākuši, lai klusi pateiktu ardievas. Kad Jakjams jau bija pie durvīm, mazā Betīna viņu pasauca vārdā, viņš pagriezās un ieraudzīja, ka meitene pastiepusi uz viņa pusi roku, kurā šūpojas Pardakas Čufas Svētās Dievmātes medaljons, ko viņai pirms nāves bija uzticējusi māte.

Jakjams klusēdams uzlūkoja brāļus un māsas, pievērsa skatienu tēvam, tas mēmi palocīja galvu. Tad viņš piegāja pie mazās Betīnas, paņēma medaljonu un teica mācai: manu mazulīt, es nēsāšu šo dārgumu līdz pašai nāvei; un viņš nezināja, ka šiem vārdiem būs lemts piepildīties. Betīna pielika abas plaukstas viņam pie vaigiem, bet neraudāja. Jakjams izgāja no mājas asaru pilnām acīm, noskaitīja īsu lūgšanu pie mātes kapa un nozuda naktī, dodamies pretī mūžīgajiem sniegiem mainīt savu dzīvi, mainīt vēsturi un atmiņas.

— Nekā cita jums nav?

— Šis ir antikvariāts, — Sesīlija atbildēja tai bargajā izteiksmē, kas vīriešiem parasti lika nokaunēties. Un mazliet ironiski piebilda: — Varbūt jums labāk iegriezties kādā mūzikas instrumentu veikalā?

Man patika, kā Sesīlija dusmojās. Tad viņa kļuva vēl skaistāka. Skaistāka pat par manu māti. Par manu māti, kāda viņa bija tolaik.

No savas vietas varēju redzēt Berengē kunga kabinetu. Dzirdēju, kā Sesīlija izvada pa durvīm neapmierināto pircēju, kurš tā arī nebija noņēmis cepuri, un, kad izdzirdu nodzinkstam zvaniņu un Sesīliju sakām uz redzēšanos, Berengē kungs pacēla skatienu un piemiedza man ar aci.

— Adriā.

— Jā.

— Kad tev nāks pakal? — viņš jautāja mazliet skaļāk.

Paraustīju plecus. Es nekad īsti nezināju, kad man jābūt tai vai citā vietā. Vecāki negribēja, ka palieku mājās viens, tāpēc, ja abiem bija kādas darīšanas, veda mani uz veikalu. Tas man gluži labi patika, jo es kavēju laiku, pētīdams visneiedomājamākās lietas, kas jau bija dzīvojušas, tagad pacietīgi atpūtās un gaidīja otro, trešo vai ceturto iespēju. Iztēlojos šo priekšmetu dzīvi dažādos namos, un tas bija aizraujoši.

Man pakal vienmēr ieradās Mazā Lola, mūždien steidzīga, jo bija aizkavējusies un vēl nebija ķērusies pie vakariņu gatavošanas. Tāpēc es tikai paraustīju plecus, kad Berengē kungs jautāja, kad mani vedīs mājās.

— Nāc, — viņš man teica un sniedza baltu papīra lapu. — Apsēdies pie Tjūdoru galda un drusku pazīmē.

Man nekad nav paticis zīmēt, es nemāku, man nav dotību. Tāpēc vienmēr esmu apbrīnojis tavu talantu, kas man šķiet brīnumains. Berengē kungs lika mani pie zīmēšanas, jo viņam nepatika skatīties, kā es slaistos pilnīgā bezdarbībā, lai gan tā nebija taisnība: es visu laiku biju aizņemts ar domāšanu. Taču Berengē kungam pretī runāt nedrīkst. Tā nu, apsēdies pie Tjūdoru galda, dariju, ko varēju, lai viņš liktos mierā. Izvilku no kabatas Melno Ērgli un mēģināju uzzīmēt. Nabaga Melnais Ērglis, ja viņš sevi būtu redzējis tai bildē... Starp citu, Melnais Ērglis vēl nebija paguvis iepazīties ar šerifu Kārsonu, jo es pats pie viņa biju ticis tikai šajā rītā, iemainījis no Ramona Koļa pret *Weiss* mutes ermoņikām. Ja tēvs to uzzinās, viņš mani nositīs.

Berengē kungs bija ļoti īpašs cilvēks; kad viņš smaidīja, man no viņa bija drusku bail, un pret Sesiliju viņš izturējās kā pret nekam nederīgu kalponi, un to es viņam nekad nepiedevu. Toties tieši viņš visvairāk zināja par manu tēvu, kas man bija vislielākais noslēpums.

Fins ahir a la nit, caminant pels carrers molls de Vallcarca, no vaig comprendre que néixer en aquella família havia estat un error imperdonable. De sobte havia entès que sempre havia estat sol, que mai no havia pogut comptar amb els pares ni amb un Déu a qui encarregar la cerca de solucions malgrat que, a mesura que creixia, m'hagués avesat a delegar en creences imprecises i en lectures ben diverses el pes del pensament i la responsabilitat dels meus actes. Ahir dimarts a la nit, tornant de casa d'en Dalmau, mentre entomava el rui-xat, vaig arribar a la conclusió que aquesta càrrega em pertany només a mi. I que els meus encerts i els meus errors són responsabilitat meva i només meva. M'han fet falta seixanta anys per veure-ho. Espero que m'entenguis i que compreguis que em sento deseparat, sol i absolutament enyorat de tu. Malgrat la distància que ens separa, tu em serveixes d'exemple. Malgrat el pànic, ara ja no accepto cap fusta per surar. Malgrat algunes insinuacions, em mantinc sense creences, sense sacerdots, sense codis consensuats que m'aplanin el camí cap a no sé on. Em sento vell, i la dama de la dalla m'invita a seguir-la. Veig que ha mogut l'alfil negre i em convida, amb un gest educat, a prosseguir la partida. Sap que vaig molt curt de peons. Tot i això, encara

no és l'endemà i miro quina peça puc moure. Sóc jo sol davant del paper, la meva darrera oportunitat.

No et fiïs gaire de mi. En aquest gènere tan procliu a la mentida com és el record escrit per a un sol lector, sé que tendiré a caure sempre amb les quatre potes a terra, com els gats; però faré un esforç per no inventar gaire. Tot va ser així i pitjor. Ja sé que te n'havia d'haver parlat fa temps; però és difícil i ara mateix no sé com posar-m'hi.

Tot va començar, en el fons, fa més de cinc-cents anys, quan aquell home turmentat va decidir demanar l'ingrés al monestir de Sant Pere del Burgal. Si no ho hagués fet, o si el pare prior dom Josep de Sant Bartomeu s'hagués mantingut en la negativa, ara no t'estaria explicant tot això que et vull contar. Però no sóc capaç de remuntar-me tan enllà. Començaré més ençà. Molt més ençà.

—El pare... A veure, fill meu. Al pare...

No, no; tampoc no vull començar per aquí, no. És millor començar pel despatx des d'on estic escrivint, davant del teu impressionant autoretrat. El despatx és el meu món, la meva vida, el meu univers on hi té cabuda quasi tot excepte l'amor. Quan jo corria pel pis amb pantalons curts i les mans plenes de penellons pel fred de les tardors i els hiverns, hi tenia vedada l'entrada si no era en moments puntuals. Si no, ho havia de fer de manera clandestina. Me'n coneixia tots els racons, i durant uns anys hi vaig tenir una plaça fortificada i secreta rere el sofà, que havia de desmantellar després de cada incursió perquè la Lola Xica no me la descobrís quan hi passés la baieta. Però sempre que hi

entrava legalment m'havia de comportar com si hi estigués de visita, amb les mans al darrere mentre el pare m'ensenyava l'últim manuscrit que he trobat en una botiga depauperada de Berlín, fixa't, i alerta on poses les mans, que no vull haver-te de renyar. L'Adrià es va inclinar sobre el manuscrit, molt encuriolit.

—És en alemany, oi? —avançant la mà, com qui no vol.

—Pst! La vista als dits! —Li va picar la mà.— Què deies?

—Que és en alemany, oi? —fregant-se la mà adolorida.

—Sí.

—Jo vull aprendre alemany.

Fèlix Ardèvol es va mirar amb orgull el seu fill i li va dir ben aviat podràs començar a aprendre'n, fill meu.

De fet, no era un manuscrit sinó un paquet de folis marronosos: al primer full, amb una lletra molt històrica hi posava *Der begrabene Leuchter. Eine Legende.*

—Qui és Stefan Zweig?

El pare, amb la lupa a la mà, distret mirant una correcció al marge que hi havia en el primer paràgraf, en comptes de dir-me un escriptor, fill meu, només em va comentar doncs mira, un paio que es va suïcidar al Brasil fa deu o dotze anys. Durant molt de temps l'única cosa que vaig saber de Stefan Zweig era que era un paio que s'havia suïcidat al Brasil feia deu o dotze, o tretze, catorze o quinze anys, fins que vaig poder llegir el manuscrit i vaig saber una mica qui era.

I llavors es va acabar la visita i l'Adrià va sortir del

despatx amb la recomanació de no fer gens de soroll: a casa mai no es podia ni córrer ni cridar ni fer petar la llengua perquè si el pare no estava estudiant un manuscrit amb la lupa, estava repassant l'inventari de mapes medievals o pensant on mirar de trobar noves adquisicions de qualsevol objecte que li fes tremolar els dits. L'únic que podia fer que produís soroll, a la meua cambra, era estudiar el violí. Però tampoc no podia perdre tot el dia repassant el XXIII d'arpegis d'*O livro dos exercícios da velocidade* que em feia odiar tant la Trullols, però que no em feia avorrir el violí. No, la Trullols no l'odiava. Però era molt pesada, sobretot amb la insistència en l'exercici XXIII.

—Només ho dic per variar una mica.

—Aquí —i picava la partitura amb el taló de l'arquet— trobaràs totes les dificultats resumides en una plana. És un exercici simplement genial.

—Però jo...

—Per divendres vull el XXIII perfecte. Fins i tot el compàs 27.

De vegades la Trullols era així de burra. Però en general era una dona passable. I de vegades, més que passable.

En Bernat també opinava el mateix. Quan jo feia *O livro dos exercícios da velocidade*, encara no coneixia en Bernat. Però en això de la Trullols opinàvem el mateix. Devia ser una gran mestra, tot i que no ha passat a la història, que jo sàpiga. Em sembla que m'he de situar perquè ho estic desordenant tot. Sí, hi haurà coses que segur que saps, sobretot quan parli de tu. Però hi ha retalls de l'ànima que em sembla que no

saps perquè és impossible conèixer del tot una persona per més que.

Encara que era més espectacular, la botiga no m'agradava tant com el despatx de casa. Potser perquè quan hi anava, que era poquíssimes vegades, no podia deixar de sentir-me vigilat. La botiga tenia un avantatge, i era que podia mirar la Cecília, que era guapíssima; és que n'estava profundament enamorat. Era una senyora de cabells de color ros galàctic, sempre molt ben pentinats, i amb uns llavis gruixuts d'un vermell furiós. I sempre estava enfeïnada amb els seus catàlegs i les seves llistes de preus, i escrivint etiquetes, i atenant els pocs clients que hi entraven amb un somriure que li feia mostrar unes dents perfectes.

—Tenen instruments musicals?

L'home ni s'havia tret el barret. A peu dret davant la Cecília, donava un cop d'ull al voltant: llums, canellobres, cadires de fusta de cirerer amb un treball finíssim de marqueteria, confidents de principis del dinou, gerros de totes les mides i èpoques... A mi ni em va veure.

—No gaire cosa, però si em vol seguir...

La no gaire cosa dels instruments que hi havia a la botiga eren un parell de violins i una viola que no sonaven gaire bé però que tenien cordes de tripa que miraculosament no s'havien trencat. I, també, una tuba abonyegada, dos fiscorns magnífics i una trompeta que l'agutzil de la vall feia sonar desesperadament per advertir a la gent de les altres valls que el bosc de Paneveggio s'estava cremant i els de Pardàc demanaven ajuda a Siròr, a San Martino i fins i tot a Welsch-

nofen, que ho havien patit feia poc, i a Moena i a Soraga, que potser ja rebien l'olor alarmant d'aquell desastre de l'any del Senyor de 1690, quan la terra era rodona per a quasi tothom i, si les malalties desconegudes, els salvatges sense Déu i les feres del mar i de les terres, el glaç i la tempesta i les pluges excessives no ho impedien, els vaixells que es perdien per ponent tornaven per llevant, amb els mariners més prim i demacrats, amb la mirada perduda i els malsons enganxats a les seves nits. L'estiu de l'any del Senyor de 1690, tots els habitants de Pardàc, Moena, Siròr, San Martino, tots llevat dels prostrats, corrien a mirar amb ulls entelats el desastre que els destrossava les vides, als uns més que als altres. El paorós incendi que havien de contemplar impotents s'havia menjat carretades de fusta bona. Quan l'infern es va extingir amb l'ajut d'unes pluges providencials, en Jachiam, el quart fill d'en Mureda de Pardàc, el més espavilat, va resseguir meticulosament tot el bosc devastat per mirar de trobar racons no tocats per les flames i troncs aprofitables. A mitja baixada cap al barranc de l'Ós es va ajupir per anar de ventre vora un avet en crescuda que havia quedat convertit en carbó. Però el que va veure li va estroncar les ganes d'alleujar el cos: unes teies resinoses embolicades en un drap que desprenia olor de càmbora o d'una altra substància rara. Amb molt de compte, va desembolicar els draps que no havien acabat de cremar-se amb l'incendi infernal que li havia devastat el seu futur. El descobriment el va marejar: el drap que ocultava les teies, de color verd brut i amb unes vores fetes de cordó groc encara més brut, era un retall del

gipó que solia portar Bulchanij Brocia, el gros de Moena. Quan va trobar dos munts més de roba, aquests sí, ben cremats, va entendre que el monstre d'en Bulchanij havia complert la seva amenaça d'arruïnar la família dels Mureda i, amb ella, tot el poble de Pardàc.

—Bulchanij.

—No em parlo amb gossos.

—Bulchanij.

El to de veu, tètric, el va fer tombar-se amb desgana. En Bulchanij de Moena tenia una panxa prominent que, si hagués viscut més anys i l'hagués alimentada prou, li hauria anat molt bé per fer-hi reposar els braços.

—Què collons vols?

—On tens el teu gipó?

—I a tu què collons t'importa?

—Com és que no el duus posat? Ensenya-me'l.

—Vés a cagar. Què et penses, que com que heu trepitjat merda ara els de Moena hem de fer tot el que dieu? Eh? —El va assenyalar amb odi als ulls.— No te'l penso ensenyar. I fot el camp que em tapes el collons de sol.

En Jachiam, el quart dels Mureda, amb fúria freda, va desembeinar el ganivet d'escorçar que sempre duia al cinyell i el va clavar a la panxa de Bulchanij Brocia, el gros de Moena, com si fos el tronc d'un erable que calia polir. En Bulchanij va obrir la boca i va fer uns ulls com unes taronges, sorprès, més que pel mal, pel fet que un merda de Pardàc gosés tocar-lo. Quan Jachiam Mureda va retirar el ganivet, que va fer un

bluglup fastigós i roig de sang, en Bulchanij es va aclofar a la cadira com si es desinflés per la ferida.

En Jachiam va mirar amunt i avall del camí desert. Ingnu, va arrencar a córrer en direcció a Pardàc. En deixar enrere l'última casa de Moena, va adonar-se que aquella geperuda del molí carregada amb roba xopa, que el mirava amb la boca oberta, potser ho havia vist tot. En comptes de degollar-li la mirada, es va limitar a accelerar la marxa. Tot i ser el millor cantador de fusta, tot i no haver fet encara els vint, la vida se li acabava d'esquerdar.

La família va reaccionar bé, perquè de seguida van enviar gent a San Martino i a Siròr, a explicar amb proves que en Bulchanij era un incendiari que els havia cremat el bosc per rancúnia, però la gent de Moena va pensar que no calia entendre's amb la justícia i es van disposar a caçar, sense intermediaris, el malànima de Jachiam Mureda.

—Fill —va dir el vell Mureda, amb la mirada encara més trista que de costum—. Has de fugir. —I li va allargar una bossa amb la meitat de l'or dels estalvis de trenta anys de treballar la fusta de Paneveggio. I cap germà no va piular per aquella decisió. I, una mica cerimoniosament, va dir per més que siguis el millor rastrejador d'arbres i el millor cantador de fusta, Jachiam, fill del meu cor, el quart dels fills d'aquesta casa desgraciada, la teva vida val més que el millor tronc d'erable que mai no podrem vendre. I així t'estalviaràs la ruïna que ara caurà sobre nosaltres perquè en Bulchanij de Moena ens ha deixat sense fusta.

—Pare, jo...

—Corre, fuig, espavila't, vés per Welschnofen, perquè segur que et buscaran per Siròr. Farem córrer que t'has amagat a Siròr o a Tonadich. El perill és massa gran perquè et quedis a les valls. Has de fer un viatge llarg, molt llarg, ben lluny de Pardàc. Fuig, fill, i que Déu et guardi.

—Però pare, jo no vull marxar. Jo vull treballar al bosc.

—Ens l'han cremat. Què vols treballar, criatura?

—No ho sé; però si surto de les valls em moriré!

—Si no fuges aquesta nit, seré jo qui et matarà. M'has entès, ara?

—Pare...

—Ningú de Moena no posarà les mans damunt d'un fill meu.

I en Jachiam dels Mureda de Pardàc va dir adéu al pare i va besar un per un tots els germans: Agno, Jenn, Max i les seves dones. Hermes, Josef, Theodor i Micurà. Ilse, Erica i els seus homes; i després, Katharina, Matilde, Gretchen i Bettina. S'havien aplegat tots a dir-li adéu en silenci, i quan ja era a la porta, la petita Bettina va dir Jachiam, i ell es va tombar i va veure com la nena estenia la mà d'on penjava la medalla de santa Maria dai Ciüf de Pardàc, la medalla que li havia confiat la mare abans de morir. En Jachiam, en silenci, va mirar els germans, fità el pare i aquest va fer un gest silenciós amb el cap. Llavors s'acostà a la petita Bettina i va agafar-li la medalla i va dir Bettina, petita meva, portaré aquesta joia fins que em mori; i no sabia que el que deia seria ben veritat. I la Bettina va tocar-li les galtes amb les dues mans planes, sense plorar. En

Jachiam va sortir de casa amb els ulls negats, va mormolar una breu oració davant la tomba de la mare i a la nit va desaparèixer endinsant-se en la neu eterna per canviar de vida, canviar d'història i de records.

—Només tenen això?

—Aquest establiment és una casa d'antiguitats —va respondre la Cecília amb aquell aire sever que feia avergonyir els homes. I amb una punta d'ironia:— Per què no ho prova amb un lutier?

M'agradava, la Cecília, quan s'enfilava. Encara estava més guapa. Més guapa que la mare i tot. Que la mare en aquella època.

Des d'on era ara podia veure el despatx del senyor Berenguer. Vaig sentir com la Cecília acompanyava el client decebut, que encara duia el barret posat, i mentre sentia la campaneta de la porta i el passi-ho bé de la Cecília, el senyor Berenguer va aixecar el cap i em va picar l'ullet.

—Adrià.

—Sí.

—Quan et vindran a buscar? —va dir, alçant la veu.

Jo em vaig arronsar d'espatlles. Mai no sabia ben bé quan havia de ser en un lloc o en un altre. Els pares no volien que em quedés sol a casa i em portaven a la botiga quan tots dos eren fora. Ja m'anava bé perquè m'entretenia mirant els objectes més inimaginables que ja havien viscut i ara reposaven pacientment esperant una segona o tercera o quarta oportunitat. I m'imaginava les seves vides en cases diferents i era molt divertit.

Sempre acabava venint a buscar-me la Lola Xica,

amb presses, perquè havia de fer el sopar i el més calent era a l'aigüera. Per això em vaig arronsar d'espatlles quan el senyor Berenguer em va preguntar quan et vindran a buscar.

—Vine —em va dir, aixecant un paper en blanc—. Seu a la taula Tudor i dibuixa una mica.

No m'ha agradat mai, dibuixar, perquè no en sé; no en sé gens. Per això m'ha admirat sempre la teva traça, que em sembla miraculosa. El senyor Berenguer em deia dibuixa una mica perquè li feia cosa veure'm sense fer res, que no era veritat, perquè em passava l'estona pensant. Però al senyor Berenguer no se li pot dur la contrària. El cas és que assegut a la taula Tudor mirava de fer qualsevol cosa perquè callés. Em vaig treure Àguila Negra de la butxaca i vaig provar de dibuixar-lo. Pobre Àguila Negra, si arriba a veure's al paper... Per cert, Àguila Negra encara no havia tingut temps de conèixer el xèrif Carson, perquè l'havia adquirit aquell mateix matí en una barata amb en Ramon Coll a canvi de l'harmònica Weiss. Si ho sap el pare, em mata.

El senyor Berenguer era molt especial; quan somreia em feia una mica de por i tractava la Cecília com si fos una criada inútil, cosa que no li vaig perdonar mai. Però era qui sabia més coses del pare, el meu gran misteri.

